

an der Innenseite der Stange. Deshalb kann ich wie DUBOIS mich nicht den englischen Autoren anschliessen, welche beide Formen identifizieren, wiewohl Formverwantschaft nicht zu leugnen ist.

Die Geweihfragmente aus Tegelen stimmen in wesentlichen Punkten überein met denen von *C. dicranus* aus Val d'Arno im Museum zu Basel (V. A. 1151, V. A. 1057 und V. A. 1406). Zwar kann ein Vergleich zwischen Fragmenten leicht irreführen. Die Richtung der Sprosse aber, in welcher beide Formen übereinstimmen, ist eine so ungewöhnliche, dass Identitätsannahme einen hohen Wahrscheinlichkeitsgrad erreicht.

Vergleich mit rezenten Arten:

DUBOIS (1905) sieht unzweifelhafte Verwandtschaft zwischen dem fossilen *C. dicranus* von Val d'Arno und von Tegelen mit dem rezenten *C. virginianus* Boddaert. Genannter Autor gibt keine Gründe für seine Annahme, folgt aber hierin vielleicht LYDEKKER (1898). Letzterer trennt die neuweltlichen Hirsche, zu denen auch *C. virginianus* gehört, scharf von den altweltlichen: die neuweltlichen Hirsche haben keinen Augenspross oder, wie *C. virginianus*, statt desselben einen „subbasal snag“, welcher sich vertikal von der Innenseite der Stange erhebt. Am Geweih des *C. dicranus* aber ist ein richtiger Augenspross vorhanden, welcher an der Vorderseite der Stange entspringt und sich mit einer scharfen Kurve emporbeugt. Nahe Verwandtschaft will mir also nicht einleuchten.

Der Versuch, einen analogen Geweichtypus unter den rezenten Hirschen zu finden, führt mich vielmehr zu der asiatischen *Rucervus*-Gruppe, speziell zu *schomburgki* Blyth, der Nordsiam und Yünnan bewohnt. In der Beschreibung und Abbildung des Geweihes dieses Hirsches, welke LYDEKKER (1898, S. 194) giebt, finde ich wesentliche Merkmale des fossilen Geweichtypus wieder: Antlers large, complex, smooth, and polished; the brow-tine, very long, frequently forked, and arising nearly at a right angle from the beam; the beam very short and more or less laterally compressed, then forking dichotomously, with each of the main branches about equally developed, and again forking in a similar manner, to terminate in long cylindrical tines. Die Übereinstimmung ist keineswegs so vollkommen, dass man an direkte Verwandtschaft zu denken braucht. Dennoch glaube ich, dass sie einem und demselben Grundtypus angehören.

Fortsetzung im nächsten (23.) Jahrgang.

ANTWOORD OP EENIGE KRITIEKEN VAN DEN HEER O. L. E. DE RAADT

door H. J. V. Sody.

Inderdaad zijn de drie achtereenvolgende (en naar zijn beweren: „diepgaande“) kritieken, die de Hr. de R. thans op mijn diverse rattenpublicatie's heeft geleverd, tot heden niet „diepgaand“

door mij beantwoord. Volgens de R. was ik daartoe „volkomen machteloos“. Smalend word ik door hem ingedeeld bij de „navolgers van Brehm en Crespon“. Ook onderzoekers als Miller, Chasen, Kloss, enz. worden door hem aangeduid als „allesbehalve wetenschappelijke“ mensen, die „verwarring“ stichten, etc. Voor hen nu, die bekend zijn met de feiten, waar het om gaat, is zeker een weerlegging van de talloze uitingen van de R. niet noodig, en verder denke men ook aan de zeer merkwaardige kritiek (antikritiek) op de R.'s vroegere „diepgaande kritieken“ (gericht tegen Otten) en op de R.'s „wetenschappelijk“ werk in het algemeen, die indertijd werd geleverd door Prof. Otten, Directeur van het Bandoengsche Instituut Pasteur (Geneesk. Tijdschr. N. I., XVIII, 1918, p. 539—562), na welke kritiek de R. voor de insiders als wetenschappelijk werker reeds volkomen en voor goed heeft afgedaan. ¹⁾ Helaas echter heeft niet ieder Otten's antikritiek gelezen en is ook niet ieder voldoende op de hoogte van de betreffende feiten om te kunnen bemerken, hoe de R. telkens weer die feiten omgekeerd op dient. Tenslotte bezigt de R. aanhoudend zulke „klemmende“ redeneeringsargumenten (dwars tegen de simpelste, doch den lezer onbekende, feiten in) en weet hij zijn meeningen zóo suggestief te „onderstrepen“, dat de outsider wel beïnvloed moet worden. Als bijv. Robinson & Kloss *R. rattus jalorensis* opgeven voor Sumatra, dan wordt zulk een voorkomen van dezen vorm op Sumatra niet alleen met nadruk (gespatieerd) door de R. ontkend, maar hij voegt daar dan nog aan toe, dat „het voorwaar moeilijk is zijn oogen te gelooven als men dit leest!“ Hoe ontzaglijk dom en ongerijmd moet de bewering van R. & K. dus wel zijn! (Terwijl toch in werkelijkheid R. & K. wel degelijk gelijk hebben en deze rat op Sumatra zelfs zeer gewoon mag worden genoemd!). Zie ook het ontstellende „gemak“, waarmee de R. telkens weer spreekt over „alle Indische ratten“ (zonder praktisch een enkele der honderden Indische vormen goed te kennen). Zoo zegt hij bijv., dat er onder „alle tot dusver beschreven Indische ratten“ geen enkele meerdere dan een 3-tal door hem aangegeven soorten zou zijn, die een 2-kleurigen staart met een geheel wit uiteinde zou bezitten! (Op welk „feit“ hij dan één van zijn bekende „diepgaande“ redeneeringen „baseert“). Waar echter in werkelijkheid een zoo gekleurde staart nog bij vele andere Indische rattensoorten voorkomt, daar is het m.i. „voorwaar moeilijk zijn oogen te gelooven“ hoe iemand, zonder zelfs maar ruwweg in de stof georiënteerd te zijn, zóo boutweg er maar „op los“ durft te beweren! — Waar dus wel degelijk het gevaar bestaat, dat de outsider zich door de R.'s „klemmenden toon“ etc. zou laten overrompelen, of althans beïnvloeden, daar voel ik mij ten laatste gedrongen der Redactie eenige plaatsruimte te verzoeken om, aan de hand van een paar voorbeelden, ontleend aan de R.'s kritieken, de waarde hiervan even te belichten. Natuurlijk kan ik (in verband met plaatsruimte) niet meer dan een paar voorbeelden geven. Mijn bedoeling kan daarmee dan slechts

zijn: aan te toonen dat men de R. in het algemeen niet au sérieux kan nemen, zoodat men op zijn hoede zij bij het beoordeelen van de andere (uitermate „logische”) redeneeringen van de R. (Dat ik hier zóó iets scherp over de R. moet zeggen, was zeker nooit mijn spontane wensch: ik word er echter door zijn eigen herhaalde aanvallen toe gedwongen.

1. De Javaansche boomrat (*R. rattus roquei*). Reeds de naam, die de R. voor dit dier heeft uitgedacht („*Rattus rattus alexandrinus rufescens*”) spreekt boekdeelen! Het invoeren van deze quaternaire nomenclatuur (voor deze ééne speciale rat!) door de R. is vooral ook daarom zoo merkwaardig, omdat deze auteur zelfs de begrippen soort (Formenkreis, Rassenkreis, Art) en ondersoort (subspecies of ras) nog niet in het ruw uit elkaar weet te houden! Zoo zegt hij van de rassen „*R. concolor ephippium*” en „*R. concolor otteni*”, dat hij de „mogelijkheid voorziet”, dat deze beide vormen..... „tot één soort” zouden kunnen blijken te behoren! (De wijze, waarop de R. soorten en ondersoorten volmaakt dooréén haalt, is trouwens zóó grondig, dat ik hier geen poging kan doen zijn betoogen in hun volle breedte op te voeren. Men moet ze dan zelf lezen! Zoo verwerpt bijv. de R. 2 rassen van een bepaalde soort, omdat het eene „hoogstens een locale variëteit” van het andere zou zijn! M.a.w.: hier wordt een „geographisch ras” verworpen, omdat het hoogstens een..... geographisch ras zou zijn!).

Blijkbaar nog altijd zonder Gray's oorspronkelijke beschrijving te hebben nageslagen en zonder exemplaren van den vorm te hebben gezien, blijft de R. beweren, dat *Mus rufescens* 'n boomrat is en „een zeer licht gekleurden buik heeft”. Dat ik zelf, die voor mijn onderzoek eenige authentieke (topotypische) *rufescens* exemplaren uit het Calcutta Museum in leen ontving, aan deze huiden constateerde, dat *rufescens* donkerbuikig is en een huisrat (zooals bovendien door Gray in zijn oorspronkelijke beschrijving ook uitdrukkelijk wordt gezegd), maakt in het geheel géén indruk op de R. Ja zelfs, de R. „bewijst” kalmweg, dat die (alleen door mij geziene!) exemplaren niet donker, doch „licht” van buikkleur waren! Dat ik *rufescens* een donkerbuikig ras noem, niettegenstaande ik zelf één exemplaar zag met „witachtigen” buik, demonstreert niet „welke waarde aan mijn argumentatie 2) moet worden toegekend”. Misschien is het den Hr. de R. bekend, dat ook bij den Javaanschen huisrat (*diardi*) wel eens exemplaren voorkomen met zeer lichten, zelfs „witachtigen” buik. Toch is óók de Javaansche huisrat zonder de minste aarzeling te bestempelen als een donkerbuikig ras.

Ook blijft de R. als „bewijzen” aanvoeren beweringen van Bonhote en Hossack, niettegenstaande alle verwarring, die juist deze beweringen hebben veroorzaakt en waardoor er maar één — overigens algemeen bekend — middel overblijft om de zaak te ontwarren, en dit is: terug te keeren tot den oorspronkelijken auteur, Gray (zij het ook, dat deze hier verre van volledig is).

De R. meent verder uit de wijze, waarop ik op zijn *rufescens*-beweringen inging (of liever niet inging) te mogen opmaken, dat ik „volkomen machteloos ben om zijn kritiek op zakelijke wijze te weerleggen!” En hij vindt, dat dit „al een zeer eigenaardig licht op deze zaak werpt”. In antwoord hierop wijs ik er slechts op, dat de „kwestie” van de Jav. boomrat (inclusief die van den naam *rufescens*) door mij uitvoerig is behandeld in Zool. Med. Rijks Mus., XIII, 1930, p. 94—98. De R. kan niet verwachten, dat ik mijn daar gegeven volledige uiteenzetting nog eens woordelijk zou gaan herpubliceeren, eenvoudig omdat hij er, met ontkenning der feiten, eenigen onzin tegenover stelt. (Men excuseere ook dit barre woord. Er is geen zachter klinkend, doch even juist de waarheid benaderend woord te vinden). Ter aangegeven plaatse staat mijn betoog voor ieder ter inzage open. Ik heb daaraan nog niets toe te voegen.

2. Reeds eerder maakte ik in dit Tijdschr. duidelijk, dat het type van *R. rattus sumbae* niet is een „uitzonderlijk” groot individu, zooals, volgens de R., met zekerheid „bij nader onderzoek zal blijken” (sic.). De R. blijft intusschen, alsof mijn uiteenzetting niet tot hem is doorgedrongen (d.w.z. zonder te trachten ze te weerleggen of ze ook maar te noemen), bij zijn meening, die hij nu zelfs nog aandikt door te zeggen, dat hij in zijn vorige stuk „uitvoerig heeft aangetoond, dat inderdaad deze rat niet anders kan zijn (sic.) dan een groot exemplaar van de Indische boomrat”. Deze conclusietrekking van de R. is alweer een nuttig voorbeeld van zijn geloof in eigen rede-neerkracht! Hij blijft het geloof in die kracht behouden, zelfs nadat er door mij op is gewezen, dat alle zes exemplaren van *R. rattus*, die tot heden van Soemba bekend zijn, dezelfde geweldige kiezenmaten (6.8—7.5 mm) bezitten, welke maten tot heden bij geen enkel Javaansch exemplaar van de soort zijn waargenomen (bij onderzoek van eenige honderden exemplaren).

3. Waar de R. beweert van *R. bukit temmincki* (door hem natuurlijk „anders” genoemd, t.w. *R. jerdoni*) „dat de staart van deze rat niet steeds tweekleurig is, doch, niet zoo heel zelden, ook eenkleurig donker kan zijn” (wat hij dan verder nog tegen mij uitspeelt als een „sprekend bewijs” voor de groote kleurvariatie bij één soort of ras), daar ontgaat het hem volkomen, dat hij blijkbaar 2 soorten door elkaar heeft geward, t.w. *R. bukit* met 2-kleurigen staart en *R. cremoriventer* met 1-kleurigen staart! Deze beide soorten (Rassenkreise) werden in 1919 en 1921 óók voor Java uit elkaar gehaald door Robinson & Kloss, zoodat de R. nu toch zeker van dit feit op de hoogte zou kunnen (en als „diepgaand” kritikus ook zeker zou behooren te) zijn! En zijn boven aangeduid „sprekend bewijs” lijkt mij dan ook in wezen alléén maar bruikbaar als sprekend bewijs voor de ontstellende lichtvaardigheid, waarmee sommige menschen „sprekende bewijzen” meenen te kunnen construeeren!

4. Een boutte aanmerking op de beide rassen van Robinson en Kloss, *R. bukit temmincki* en *R.*

bukit treubi, (die namelijk volgens de R. identiek zouden zijn), wordt gebaseerd op mijn opmerking in mijn determinatietabel der Java-ratten (gericht tot den gebruiker daarvan), dat ze „zeer moeilijk, zoo niet onmogelijk, van elkaar te onderscheiden zijn, zonder ze beide ter vergelijking in handen te hebben”. Is het mogelijk de R. uit te leggen (en is het noodig dit aan anderen te doen), dat voor kenmerken, die niet in exacte getallen zijn uit te drukken (zooals maten), maar die bijv. luiden „lichter” of „donkerder” vergelijking noodig is, zonder dat overigens dit al of niet in getallen uitdrukbaar zijn van het kenmerk op zichzelf iets aan de waarde als splitsingskenmerk toe of afdoet?

5. Een typeerend staaltje van zijn stoute fantasie geeft de R., waar hij mijn *R. rajah verbeeki* bestrijdt en identiek verklaart met..... *R. surifer ravis* van Sumatra! Een volkomen bruikbaar bewijs tegen zulk een identiteit wordt door de R. zelf aangevoerd, doch..... als een bewijs er vóór! Ten bewijze nl. van zijn meening maakt de R. een tabel op, waaruit o.a. blijkt, dat in 24 Sumatra-exemplaren (van *R. surifer ravis*!) de bovenkiezenrij varieert van 6.0—6.9 mm, terwijl in 2 (thans 4) Javaansche exemplaren (van *R. rajah verbeeki*) die maat varieert van 7.1—7.6! Is het mogelijk op een dergelijke „bewijsvoering” serieus te antwoorden? Bepaald nuttig is het verder te lezen, hoe de R. in zijn laatste stukje nogmaals, en naar het schijnt met een zekeren trots, zegt, dat hij mijn *R. rajah verbeeki* „alléén uit de beschrijving onmiddellijk herkende als *R. surifer ravis*”, omdat hieruit weer eens zoo duidelijk blijkt, hoe hij steeds weer, zonder materiaal te hebben gezien, „onmiddellijk” een meening klaar heeft, om deze dan verder tegen alle feiten in te blijven volhouden, bewijzen er tegen kalmweg opvoerend als bewijzen er vóór, etc. (De beide diervormen verschillen in werkelijkheid zoo aanmerkelijk, dat noch een vak-systematicus, noch ook een leek bij aanschouwing der huiden ook maar even aan zulk een identiteit zou kunnen denken). Grappig is dan ook de R.’s conclusie, dat ik voor zijn „vuurproef” (om mijn exemplaren ter onderzoek naar Singapore te sturen) ben „teruggeschrikt”.....

6. Naar aanleiding van mijn benoeming van *R. rattus santalum* van Soemba ten slotte komt bij de R. het volgende historische staaltje voor. Ik schreef vroeger, dat bij *R. r. santalum* de kiezenrij (7.8—8.5 mm) groter was dan bij *R. r. diardi*, bij welke de variatie van deze maat loopt van 6.1—7.1 mm. De R. neemt dit behoorlijk, met de getallen er bij, over. Hierbij zou hij zich dus bewust moeten zijn geworden, dat ik dus als variatiebreedte van *R. r. diardi* aangaf een afstand van 1.0 mm! Men leze nu echter wat de R. hier onmiddellijk op laat volgen: „Hierbij verliest de heer Sody geheel uit het oog, dat de lengte der bovenkiezenrij individueel zeer variabel is, zooals bijv. uit onderstaande tabel van Hossack met betrekking tot de huisrat in Britsch-Indië blijkt”. Dan volgt een tabelletje, in hetwelk de kiezenmaat bij dezen vorm van de huisrat blijkt te vari-

eeren van 7—8 mm, wat dus beteekent een variatiebreedte van..... 1 mm! Het feit, dat de R. zulk een cijfer „aanhaalt” om „aan te toonen”, dat ik „geheel uit het oog verlies”..... etc., is één van de talloze bewijzen, dat de R. niet bekwaam is tot lezen of niet weet, wat hij zegt. Dispuut met hem wordt daardoor onmogelijk! (Opvallend is dan nog de, direct hierop volgende opmerking van de R., dat „uit den aard der zaak” de kiezenmaten niet in breukdeelen van millimeters nauwkeurig kunnen worden bepaald! De strekking van deze opmerking ontgaat mij weliswaar, maar de vooropgezette zekerheid, waarmee zulk een stelling — tegen de simpelste feiten in, alweer — wordt gelanceerd, is zeker alweer typeerend voor de R. Al het werk van vele tientallen zoologen, die deze maten wel tot in tiende deelen nauwkeurig bepalen, wordt hier eenvoudigweg, op basis van „den aard der zaak” (sic), door de R. veroordeeld!)

Ik moet met deze weinige voorbeelden volstaan. De „hoop”, die de R. — in vollen ernst! — aan het einde van zijn tweede artikel uitsprekt, dat namelijk zijn „kritische” beschouwingen „er het hunne toe zullen bijdragen om aan de thans heerschende fatale verwarring op dit gebied een einde te maken”, lijkt mij lichtelijk ijdel! Men kan hoogstens hopen, dat ze zelf geen al te groote verwarring stichten. Waar overigens de R. zelf zoo bij herhaling te kennen geeft, dat (voor hem) de kwestie van de benamingen der Indische ratten zich in een toestand van de allergrootste („fatale”) verwarring bevindt (vergelijk ook zijn „*Rattus rattus alexandrinus rufescens*”!), daar moeten wij hem, ter wille van de wetenschap, ernstig verzoeken om te trachten zich verder aan dien toestand van fatale verwarring liever binnenskamers te ontworstelen, zonder (overigens ongewild natuurlijk) te pogen door publicaties ook anderen (die op dit gebied niet te vast in hun schoenen mochten staan) er mee van de wijs te brengen.

1). Slechts enkele constateeringen mogen hier uit deze antikritiek van Otten worden aangehaald en wel, omdat de R. in zijn methoden van „kritiseeren” en zelf „werken” zichzelf tot heden zoo merkwaardig gelijk is gebleven. Otten dan constateerde o.a., hoe de R. aanhoudend bezig is te „theoretiseeren” zonder persoonlijk de zaken aan het materiaal zelf te hebben onderzocht, hoe „de R. er zich (zelfs) nog wel op beroemt van achter zijn schrijftafel zonder enig onderzoek in te stellen” de meest ongehoorde fouten in Otten’s werk te hebben opgespoord, hoe hij werkt met „klemmende welsprekendheid” en met „beweringen, die even klemmend van toon als zwak van bewijsvoering zijn”, hoe hij telkens termen gebruikt als „vanzelf sprekend”, „derhalve”, „moet”, „kan slechts” e.d. zonder dat men soms in werkelijkheid ook maar een spoor van eenig logisch verband kan ontdekken, hoe hij „gewoon is van stellingen uit te gaan, die alsnog bewezen moeten worden” etc.

2). Natuurlijk géén „argumentatie”, doch slechts een „constateering” aan het materiaal! — S.

Ofschoon de Redactie van meening is, dat in een wetenschappelijk debat de tegenstanders elkaar niet moeten bevechten met zulke scherpe wapens als de Heer Sody dit hier doet, toch heeft ze gemeend de Heer Sody tegen Dr. de Raadt aldus uitgerust in ’t strijdperk te moeten laten treden.

RED.